

Зайченко О. М. (Україна, Харків)

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН

З огляду на те, що пройшло не так багато часу з моменту прийняття Закону України «Про екологічний аудит» № 1862-IV від 24.06.2004 р., теоретико-методологічні засади екологічного аудиту, зокрема територій, таких як рекреаційні зони (РЗ), надалі потребують вивчення і систематизації. Існуючі підходи до екологічного аудиту не в повній мірі задовольняють інтереси зацікавлених сторін в процесі рекреаційної та інших видів діяльності, що мають місце на даному типі територій.

Екологічний аудит (ЕА) - документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта екологічного аудиту. Завдання ЕА вирішуються послідовно, кожен етап неможливий без проходження попереднього, тому саме системний підхід до проведення цієї процедури є запорукою мінімізації шкідливих впливів об'єктів ЕА на навколишнє природне середовище (НПС). Особливістю РЗ як об'єкту ЕА є те, що господарська та рекреаційна діяльність на цих територіях має свої, специфічні екологічні аспекти, властиві тільки даному типу територій. Будучи об'єктом ЕА, РЗ чинить вплив на довкілля, і сама є частиною навколишнього природного середовища та потребує захисту від власних шкідливих впливів. В ході дослідження було виявлено екологічні аспекти РЗ, такі як рекреаційне навантаження, засмічення, витокуванню та ін. Крім цього, у процес господарської діяльності на території РЗ втягнені різні групи зацікавлених сторін, чий інтерес зачіпає зазначена діяльність. Це рекреанти, місцеві жителі, органи місцевого самоврядування, власники земель, на яких розташовані РЗ, власники сусідніх земель, туристичні агенства, адміністрації РЗ, НПС (з причини коадаптивності зон рекреації – властивості виступати одночасно об'єктом екоаудиту та частиною довкілля).

Особливості РЗ як системи представлені на рис. 1.

Рис. 1. Рекреаційна зона як система.

Коли рекреаційні та інші навантаження перевищують гранично допустимі, знижується стійкість рекреаційної зони, погіршується якість природних рекреаційних ресурсів на ній, знижується здатність до самовідновлення. Ці якості зумовлюють надзвичайну актуальність контролю дотримання вимог природоохоронного законодавства на даному типі територій. Проведено аналіз національної законодавчої бази та виявлені основні законодавчі вимоги (критерії екологічного аудиту) до рекреаційних зон. Для екологічних аспектів, що не нормуються законодавством, виявлено необхідність застосовування експертної та/або економічної оцінки з метою виявлення серед них найвагоміших, що потребують першочергового регулювання, відповідно мети екологічного аудиту.